

Gevangenen bezoeken

In het kader van het Heilig Jaar van de Barmhartigheid schrijven de diaconale werkers een reeks artikelen over de Werken van Barmhartigheid. De werken van barmhartigheid vormen een onwrikbaar anker voor gelovigen ter aansporing om zich in te zetten voor kwetsbare mensen en zo iets van Gods koninkrijk zichtbaar te laten zijn in onze wereld. Dit artikel gaat over het bezoeken van gevangenen. Het bezoeken van gevangenen is waarschijnlijk het werk van barmhartigheid dat het lastigst in de praktijk is te brengen. Er is namelijk een grote praktische drempel; vanwege de bescherming van de privacy van gevangenen en van bezoekers is het niet mogelijk om zomaar bij een gevangenis aan te kloppen met de mededeling dat je graag een gevangene wilt bezoeken! Het bezoeken van gevangenen is streng gereguleerd en vooral voorbehouden aan familieleden en advocaten. Wie toch gevangenen wil bezoeken, moet dit dus op een andere wijze organiseren.

De gevangenis is een wereld in een notendop. Achter imposante muren verblijven mensen die een straf uitzitten. Professionals bewaken en zorgen voor deze gevangenen en bereiden hen voor op een terugkeer in de samenleving. Het is een wereld die veel mensen c.q. gelovigen niet kennen en liever ook niet willen kennen. Dat één van de werken van barmhartigheid oproept tot het bezoeken van gevangenen, kan door gelovigen als ongemakkelijk worden beschouwd.

Over het algemeen wordt in parochies veel aan bezoekwerk gedaan; ziekenbezoekgroepen leggen bezoeken af aan parochianen die vanwege ziekte thuis of in een ziekenhuis verblijven en op deze wijze de band met de parochiegemeenschap kunnen onderhouden; nieuwkomers in de parochie worden welkom geheten en uitgenodigd om betrokken te zijn bij het parochiële leven; caritaswerkgroepen leggen bezoeken af aan degenen die een (financieel) steuntje in de rug van harte kunnen gebruiken. Maar hoe zit het met het bezoeken van gevangenen? Worden parochianen die gevangen zitten, bezocht en na hun detentie (opnieuw) welkom geheten in de parochie? En voelt een parochie op wiens grondgebied een gevangenis staat zich op een of andere wijze betrokken bij de gevangenis en de gevangenen?

Voor antwoorden op deze vragen ben ik te rade gegaan bij enkele deskundigen. "Gevangenen kunnen heel eenzaam zijn," aldus justitieaalmoezenier Pieter Thomassen. "Vaak keert familie zich van hen af om wat ze gedaan hebben. Maar ook als de familie hen trouw blijft en regelmatig komt bezoeken, kan vereenzaming in de gevangenis keihard toeslaan. Daarom is het goed dat er, weliswaar beperkte, mogelijkheden zijn om gevangenen, die hier prijs op stellen, te bezoeken. Wie gevangenen wil bezoeken kan zich het beste aansluiten bij een groep kerkvrijwilligers of bezoekvrijwilligers. Elke zondag vindt in een gevangenis een kerkdienst plaats. Bij de organisatie

ervan zijn altijd vrijwilligers betrokken.

Ze ontvangen de bezoekers in de kerkruimte, schenken koffie, hebben terloopse gesprekken en vormen vaak ook een koor zodat er samen gezongen wordt in de kerkdienst. Deze vrijwilligers zijn vaak verbonden aan een parochie of kerkelijke gemeente, en dat is goed!" Volgens diaken Ruud Wolthers zijn deze vrijwilligers een onmisbare schakel in het verbinden van het parochiële

Meester van Alkmaar, De zeven werken van Barmhartigheid, paneel: de gevangenen bezoeken

leven met het (geloofs)leven van gevangenen. Wolthers is verbonden aan het nazorgnetwerk Stichting Naaste, een van de vele particuliere initiatieven voor het geven van individuele nazorg aan (ex-)gedetineerden om zo hun terugkeer in de samenleving te bevorderen. Hij pleit ervoor om in de gevangenis, zoals hij zegt, 'kerkelijk' te vieren. Dat wil zeggen: vieren zoals ook gevierd wordt in parochies; met dezelfde lezingen, gezangen en gebeden. Dit verbindt volgens hem de gevangenen met de wereld van buiten. En het laat de wereld van de gevangenen terugkeren in de gebeden die klinken in parochiële vieringen. In kerkelijke vieringen in de gevangenis verdwijnt zo 'het onderscheid tussen binnen en buiten'. Hij maakt zeer regelmatig mee dat geloof mensen in de gevangenis, en later buiten de gevangenis, op de been houdt en redt. Na hun vrijlating staan veel ex-gevangenen er alleen voor bij hun terugkeer in de samenleving. "De parochie kan bij uitstek een plek zijn waar ex-gevangenen ondersteuning krijgen om een (nieuw) leven buiten de gevangenis op te bouwen. 'Kerken met Stip', waaronder veel parochies, zijn er in het bijzonder op gericht om die ondersteuning te geven. Ook PCI'en kunnen allerlei vormen van materiële en persoonlijke ondersteuning geven waardoor ex-gevangenen er niet alleen voor staan bij hun terugkeer in de samenleving." (Ex-)gevangenen staan, zoals veel mensen, voor de vraag hoe ze van de brokstukken van hun leven een nieuw leven kunnen maken. Het gedicht hiernaast trof ik aan in de kerkzaal van het Huis van Bewaring en het drukt volgens Pieter Thomassen het levensgevoel van veel gevangenen uit:

Dit symbool wordt uitgereikt aan gedetineerden die serieuze interesse hebben in een kerk 'buiten'. Voor deze doelgroep is een pakketje ontwikkeld met daarin korte informatie en deze hanger – een symbolische afbeelding van waar Kerken met Stip voor wil staan: geloof, hoop en liefde.

Kerken met Stip

'Geloof, hoop, liefde heb je nodig om te leven, daar gaat het om in de kerk. Je bent welkom bij Kerken met Stip. Onze vrijwilligers geven steun aan je familie en aan jou als je vrijkomt. Je kunt er terecht voor dingen waar jij of je familie mee zitten, voor hulp bij problemen, voor activiteiten zoals maaltijdprojecten en voor persoonlijk contact.'

Ik had drie beestjes,
drie beestjes van steen.

Een vogeltje,
Een veulentje,
Een varkentje.
Ze zijn gevallen.
Ze braken stuk.
Ik heb ze gelijmd.
't is bijna gelukt.
Ik heb drie beestjes,
drie beestjes van steen.
Een volentje,
Een veukentje,
Een vargeltje.

Joke van Leeuwen
Uit: *Ozo heppie en andere versjes*

door diaken Herman Rolfes,
diocesaan diaconaal werker

Foto: Dienst Justitiële Inrichtingen